

Karol Potrzobowski

Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej

Palestra 3/4(16), 18-21

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAROL POTRZOBOWSKI

adwokat

Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej

Sprawa zapewnienia środków egzystencji adwokatom niezdolnym do wykonywania zawodu i członkom rodzin adwokatów nieżyjących, sprawa będąca przedmiotem wielkiej troski ogółu adwokatury, nie znajdowała dotychczas właściwego rozwiązania w skali ogólnokrajowej. Ponieważ starania o objęcie adwokatów powszechnym zaopatrzeniem emerytalnym nie odnosiły skutku, Naczelna Rada Adwokacka uchwałą z dnia 2 kwietnia 1954 r. utworzyła Fundusz Zasiłków, mający na celu udzielanie świadczeń pieniężnych adwokatom i ich rodzinom.

Dane dotyczące działalności Funduszu za lata 1954—1956 zawarte są w artykule Prezesa NRA adw. M. Kulczyckiego opublikowanym w Biuletynie NRA nr 1 z 1956 r. W 1958 r. Fundusz Zasiłków wypłacił adwokatom tytułem zasiłków stałych kwotę 1 059 500 zł, wdowom zaś kwotę 973 025 zł, a ponadto tytułem zasiłków jednorazowych kwotę 64 400 zł, przy czym w IV kwartale 1958 r. ze świadczeń Funduszu korzystało 386 osób (181 adwokatów i 205 wdów).

Niewystarczające jednak podstawy finansowe Funduszu (składka po 30 zł miesięcznie od jednego adwokata) wywołały niemożność zrealizowania zasady pobierania przez adwokatów stałego zaopatrzenia w każdym wypadku osiągnięcia określonej granicy wieku i nieposiadania środków egzystencji, w związku z czym przyznawanie zasiłków miało charakter wyłącznie „uznaniowy”. Również wysokość zasiłków (w 1958 r. przeciętnie około 750 zł miesięcznie dla adwokata i około 450 zł miesięcznie dla wdowy) nie mogła być uznana za wystarczającą.

W celu opracowania nowych zasad działalności Funduszu Naczelna Rada Adwokacka powołała komisję, która opierając się na rozesłanych ankietach i wypowiedziach rad adwokackich opracowała projekt Regulaminu Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej. Regulamin ten został uchwalony na plenarnym posiedzeniu NRA w dniu 17 stycznia 1959 r. z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1959 r.

Przechodząc do omówienia poszczególnych postanowień regulaminu, należy przede wszystkim stwierdzić, że uchwalone zasady nie rozwiązują bynajmniej wszystkich problemów zaopatrzenia adwokatów na wypadek niezdolności do pracy. Stanowią one jedynie stosunkowo nieznaczny krok naprzód w porównaniu ze stanem istniejącym.

Obligatoryjne przyznanie zasiłku jest ograniczone do stosunkowo niewielkiego grona adwokatów w wieku ponad 65 lat i o stażu adwokackim przekraczającym 25 lat, zasiłki zaś dla innych adwokatów, których sytuacja materialna wymaga przyjscia im z pomocą, zależą w dalszym ciągu od uznania władz Funduszu. Niewątpliwie jednak — w miarę wzrostu podstaw finansowych Funduszu — Naczelna Rada Adwokacka będzie dążyć do dalszego rozszerzenia kręgu uprawnionych do świadczeń obligatoryjnych.

Środki finansowe Funduszu składają się ze składek izb adwokackich ustalanych corocznie przez plenum NRA, z ewentualnych nadwyżek powstałych w zespołach adwokackich z tytułu nie wykorzystanego ryczałtu na koszty ogólne (§ 7a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23.6.1956 r. — Dz. U. Nr 25, poz. 117) oraz z dobrowolnych wpłat osób fizycznych i prawnych. Regulamin przewiduje repartycję wydatków Funduszu na izby adwokackie, a nie na poszczególnych adwokatów, przyjmując jako czynnik obliczeniowy stawkę 60 zł miesięcznie od jednego adwokata (opłata na rzecz Funduszu Zasiłków wynosiła w 1958 r. kwotę 30 zł). Postanowienia powyższe nie oznaczają bynajmniej, że poszczególne izby będą obowiązane do pobierania od każdego adwokata stałej miesięcznej składki w wysokości 60 zł na potrzeby Funduszu, lecz mogą w dalszym ciągu — podobnie jak to miało miejsce w wielu izbach przy wpłatach na Fundusz Zasiłków — włączyć powyższą składkę do składki na potrzeby izby, pobieranej w stosunku procentowym od obrotu adwokata.

Regulamin wprowadza obowiązek przyznania zasiłku koleżeńskiego adwokatowi po ukończeniu 65 roku życia i po 25 latach wykonywania praktyki adwokackiej. Wysokość zasiłku ustala corocznie plenum NRA (na rok 1959 określono zasiłek w wysokości 1 200 zł miesięcznie). Adwokatom szczególnie zasłużonym dla adwokatury lub znajdującym się w wyjątkowo trudnych warunkach materialnych Wydział Wykonawczy NRA może przyznać zasiłek w wyższej kwocie.

W rozumieniu postanowień regulaminu okres wykonywania praktyki adwokackiej rozpoczyna się od daty wpisu na listę adwokatów, przy czym do praktyki adwokackiej zalicza się wyjątkowo okresy, w których adwokat z przyczyn od siebie niezależnych nie mógł wykonywać zawodu,

jak również okres wykonywania zawodu przez byłych obrońców sądowych, wpisanych następnie na listę adwokatów.

Warunkiem pobierania zasiłku jest zaprzestanie wykonywania praktyki indywidualnej lub w zespole. Prawo do pobierania zasiłku ulega również zawieszeniu w całości w razie posiadania dochodów lub wynagrodzeń w wysokości przekraczającej wysokość zasiłku, z tym jednak zastrzeżeniem, że nie dotyczy to kwot otrzymywanych z tytułu alimentacji oraz kwot pobieranych z państwowego zaopatrzenia emerytalnego. Dochody lub wynagrodzenia w kwocie wyższej niż 800 zł miesięcznie, lecz nie przekraczającej wysokości zasiłku, powodują obniżenie zasiłku. W tym wypadku zasiłek wypłaca się w wysokości różnicy pomiędzy kwotą zasiłku pełnego a nadwyżką dochodów ponad 800 zł (np. adwokat uprawniony do pobierania zasiłku, lecz pobierający wynagrodzenie z radcostwa w kwocie 1 000 zł, otrzymuje zasiłek obniżony do 1 000 zł).

Wdowa po adwokacie pobierającym zasiłek koleżeński lub mającym uprawnienia do pobierania zasiłku otrzymuje zasiłek rodzinny, którego wysokość wynosi 50% zasiłku koleżeńskiego. Warunkiem przyznania zasiłku jest ukończenie przez wdowę 55 roku życia lub wychowywanie przynajmniej jednego z dzieci zmarłego adwokata w wieku do lat 18. Przepisy dotyczące zawieszania prawa do zasiłku koleżeńskiego stosują się odpowiednio do zasiłku rodzinnego.

W praktyce niewątpliwie powstać mogą sytuacje, w których względy słuszności i względy solidarności koleżeńskiej wymagać będą przyjęcia z pomocą stałą lub doraźną adwokatom i członkom ich rodzin, którzy nie będą mieli uprawnień do pobierania zasiłku stałego ze względu na nieprzekroczenie granicy wieku, nieosiągnięcie 25-letniego stażu itp. Z tych też względów regulamin uprawnia władze Funduszu do przyznawania zasiłków wyjątkowych w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie. W praktyce zasiłki wyjątkowe będą zapewne przyznawane następującym kategoriom:

- a) adwokatom niezdolnym do pracy na skutek inwalidztwa przed ukończeniem 65 roku życia,
- b) adwokatom, którzy przekroczyli 65 rok życia i nie posiadają 25-letniego stażu adwokackiego, lecz zaprzestali zarobkowania ze względu na niezdolność do pracy,
- c) adwokatom posiadającym uprawnienia do pobierania zasiłku koleżeńskiego, którzy jednak zarobkują w zespole w minimalnym jedynie zakresie ze względu na częściową niezdolność do pracy,
- d) wdowom niezdolnym do zarobkowania przed ukończeniem 55 lat, dzieciom adwokata (zupełnym sierotom) do czasu osiągnięcia możli-

wości zarobkowania oraz innym osobom będącym na utrzymaniu zmarłego adwokata w chwili jego śmierci.

Administrację Funduszu sprawuje Komisja Samopomocy Koleżeńskiej przy Naczelnej Radzie Adwokackiej. Nowo powstały Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej przejmuje środki finansowe Funduszu Zasiłków NRA.

Odrębnego omówienia wymaga zagadnienie odrębnych funduszy samopomocy koleżeńskiej istniejących w wielu izbach adwokackich. Niektóre fundusze tego rodzaju (noszące z reguły nazwę „Funduszu Wzajemnej Pomocy”) przeznaczone są jedynie na zasiłki doraźne w wypadkach losowych, na zapomogi pogrzebowe, pożyczki, pomoc lekarską itp., mają więc zakres działania odmienny od zakresu Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej. W ostatnim jednak okresie kilka izb adwokackich (Olsztyn, Wrocław, Łódź) utworzyło fundusze samopomocy koleżeńskiej przewidujące świadczenia na rzecz członków izby w bardzo szerokim zakresie, nie wyłączając świadczeń w związku ze stałą niezdolnością adwokata do pracy. Wysokość świadczeń w razie przekroczenia przez adwokata 65 roku życia i nieposiadania dochodów lub w razie trwałej niezdolności do pracy na skutek inwalidztwa wynosi w izbie łódzkiej i wrocławskiej 1 500 zł miesięcznie dla adwokata, a w izbie olsztyńskiej od 1 000 do 1 500 zł miesięcznie (w zależności od stanu rodzinnego). Statuty funduszy odrębnych przewidują również wypłacanie zasiłków chorobowych (Gdańsk, Wrocław, Łódź), zasiłków połogowych i zasiłków na wypadek powołania na ćwiczenia wojskowe (Łódź).

Regulamin Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej nie tylko dopuszcza działalność odrębnych funduszy samopomocy koleżeńskiej, ale nawet wprowadza pewne uprzywilejowanie izb adwokackich, które wprowadziły na własnym terenie dalej idące świadczenia rentowe na rzecz członków izby, niż to przewidziane zostało w regulaminie Funduszu. W wypadku kiedy składki powyższych izb przekroczą w okresie kwartalnym o 20% świadczenia otrzymane z Funduszu na rzecz członków danej izby, nadwyżka wpłat izby adwokackiej przekraczająca 20% ulega zwrotowi bądź zarachowaniu na poczet przyszłych okresów.

Szczegółowy tryb składania i rozpoznawania wniosków o wypłatę świadczeń z Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej oraz dokonywania rozliczeń z izbami adwokackimi określa instrukcja uchwalona przez Wydział Wykonawczy NRA.